

Modificarea Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 1/2016, adoptată ca urmare a Deciziei nr. 895/2015 a Curții Constituționale^[*]

Lector univ. dr. **Nicolae-Horia ȚIȚ**
Facultatea de Drept, Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe^[1], adoptată ca urmare a constatării, prin Decizia nr. 895/2015 a Curții Constituționale^[2], a neconstituționalității art. 666 CPC, aduce o serie de modificări reglementărilor aplicabile fazei de executare silită a procesului civil, care vizează în special procedura încuviințării executării silite. În cea mai mare parte a lor, aceste modificări constituie o revenire la reglementarea existentă anterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014^[3], referitoare, în sinteză, la încuviințarea executării silite de către instanța de executare și înglobarea procedurii investirii cu formulă executorie în procedura încuviințării. Prin urmare, cele mai multe modificări legislative nu constituie o nouate absolută, ele fiind deja aplicate în practică și comentate de doctrină anterior adoptării Legii nr. 138/2014.

Având în vedere cele arătate, vom evidenția în continuare, succint, principalele modificări, cu referire la:

- înregistrarea cererii de executare;
- încuviințarea executării silite;
- titlurile executorii;
- executarea silită prin poprire;
- executarea ipotecii mobiliare.

De asemenea, în partea finală a studiului ne vom referi la efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 895/2015 și la regulile de aplicare în timp a O.U.G. nr. 1/2016.

1. Înregistrarea cererii de executare

Potrivit art. I pct. 7 din O.U.G. nr. 1/2016, art. 665 CPC se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 665. Înregistrarea cererii de executare. (1) De îndată ce primește cererea de executare, executorul judecătoresc, prin încheiere, va dispune înregistrarea acesteia și deschiderea dosarului de executare sau, după caz, va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) se comunică de îndată creditorului. În cazul în care executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare, creditorul poate face plângere, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii prevăzute la alin. (1), la instanța de executare.”

^[1] Pentru analiza detaliată a implicațiilor generate în procedura executării silite ca urmare a modificărilor aduse prin Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015 și O.U.G. nr. 1/2016, a se vedea N.-H. ȚIȚ, *Executarea silită. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

^[1] M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016.

^[2] M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016.

^[3] M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

Textul modificat este identic cu cel prevăzut de art. 664 CPC anterior modificării intervenite prin Legea nr. 138/2014^[1].

Având în vedere comentariile și interpretările acestui text de lege făcute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014^[2], ne vom referi în continuare, pe scurt, la câteva chestiuni privind aplicarea acestuia, respectiv: termenul în care executorul trebuie să pronunțe încheierea de înregistrare a cererii și de deschidere a dosarului de executare, respectiv de refuz al deschiderii; înregistrarea cererii de executare în evidențele executorului judecătoresc; natura plângerii reglementate de art. 665 alin. (2) CPC și procedura de soluționare a acesteia; efectele admiterii plângerii reglementate de art. 665 alin. (2) CPC.

În ceea ce privește prima chestiune, art. 665 alin. (1) CPC nu stabilește un termen pentru înregistrarea cererii, așa cum este cazul la art. 666 alin. (1) și (2) cu privire la formularea de către executorul judecătoresc și soluționarea de către instanța de executare a cererii de încuviințare a executării silită. Din contră, este folosit, ca și în alte situații, termenul „*de îndată*”, care are semnificația unei proceduri rapide, dar care, în același timp, conferă o anumită marjă de apreciere executorului cu privire la înregistrarea cererii. Prin raportare și la alte texte de lege care folosesc aceeași sintagmă [spre exemplu, art. 396 alin. (1) CPC, potrivit cu care, în cazuri justificate, dacă instanța nu ia hotărârea de îndată, pronunțarea acesteia poate fi amânată pentru un termen care nu poate depăși 15 zile] și având în vedere și practica execuțională, apreciem că sintagma „*de îndată*” trebuie înțeleasă în sensul în care *înregistrarea cererii trebuie făcută în aceeași zi cu depunerea sau primirea acesteia la biroul executorului judecătoresc*. Deși textul de lege nu prevede expres, apreciem că pe cererea de executare trebuie făcută o rezoluție de primire, în care să fie consemnată data, deoarece aceasta este data la care organul de executare se consideră investit, deci momentul de la care începe executarea silită, potrivit art. 622 alin. (2) CPC, și momentul de la care se întrerupe cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită [condiționat de depunerea, odată cu cererea de executare, a titlului executoriu, în original sau în copie, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 2 CPC]. De asemenea, prin raportare la acest moment, se determină competența teritorială a instanței de executare, potrivit art. 651 alin. (1) CPC, precum și legea aplicabilă procedurii de executare, potrivit art. 24 din același cod.

Cererea de executare va fi înregistrată în registrul general al biroului executorului judecătoresc, conform art. 85 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești^[3]. Înregistrarea cererii se face indiferent dacă aceasta îndeplinește sau nu cerințele de formă prevăzute de art. 664 CPC, operațiunea de înregistrare putând fi urmată de o scurtă etapă de regularizare a cererii. Deși legea nu prevede în mod expres acest lucru, considerăm că o astfel de etapă este necesară, mai ales prin prisma prevederilor referitoare la semnarea cererii. Astfel, făcând o aplicare corespunzătoare a dispozițiilor art. 148 alin. (5) CPC, apreciem că executorul va putea acorda un termen scurt pentru semnarea cererii, precum și pentru complinirea altor lipsuri, precum depunerea titlului executoriu în original sau în copie legalizată, depunerea taxei judiciare de timbru, a dovezii calității de reprezentant. Regularizarea cererii se face după înregistrarea ei, însă executorul nu se poate considera investit decât la

^[1] Ulterior, Codul de procedură civilă a fost republicat în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015, dându-se textelor o nouă numerotare.

^[2] A se vedea D.M. GAVRIȘ, *Înregistrarea cererii de executare*, în G. BOROI (COORD.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Vol. II. Art. 527-1133*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 145-147; E. OPRINA, I. GĂRBULEȚ, *Tratat teoretic și practic de executare silită. Vol. I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 392-395; I. LEȘ, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Art. 1-1133*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 936; G.C. FRENȚIU, D.-L. BĂLDEAN, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 1008; V. MITEA, *Înregistrarea cererii de executare*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. II*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 68-69; N.-H. ȚIȚ, *Sesizarea organului de executare și încuviințarea executării silită în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, în Revista de științe juridice nr. 2/2013, pp. 181-195.

^[3] Aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 210/2001 (M. Of. nr. 64 din 6 februarie 2001).

momentul depunerii titlului executoriu în original sau în copie legalizată, dacă acesta nu a fost depus odată cu cererea.

Executorul judecătoresc va analiza, în procedura prevăzută de art. 665 alin. (1) CPC, doar cerințele intrinseci și extrinseci ale cererii de executare, nu și cerințele prevăzute de lege pentru declanșarea executării silite, care vor face obiectul procedurii de încuviințare a executării, prevăzută de art. 666 CPC^[1]. Cu alte cuvinte, executorul va verifica dacă cererea cuprinde mențiunile prevăzute de art. 664 alin. (3) CPC, prin raportare la art. 148 din același cod, și dacă, potrivit art. 664 alin. (4), aceasta este însoțită de titlul executoriu în original sau în copie legalizată, de dovada achitării taxei judiciare de timbru, de dovada calității de reprezentant (dacă a fost formulată prin reprezentant legal ori convențional, el fiind ținut să își dovedească această calitate, în condițiile art. 151 CPC). Cu privire la îndeplinirea, respectiv neîndeplinirea acestor cerințe, executorul se va pronunța prin încheiere motivată, așa cum vom arăta și mai jos.

Deși, la o primă lectură, art. 665 alin. (1) CPC ar lăsa impresia că se va constitui un dosar de executare numai în situația în care sunt îndeplinite cerințele formale intrinseci ale cererii de executare, apreciem că *dosarul de executare trebuie constituit în toate situațiile*^[2]. Este vorba, așadar, despre două operațiuni diferite pe care executorul le efectuează în temeiul art. 665 alin. (1) CPC: înregistrarea cererii, care are loc în toate situațiile, și analizarea de către executor a cerințelor de formă cu privire la cererea de executare. Există mai multe argumente în acest sens. În primul rând, potrivit art. 657 alin. (1) lit. b) CPC, toate încheierile executorului judecătoresc trebuie să cuprindă arătarea dosarului de executare, mențiune prevăzută de lege sub sancțiunea nulității, potrivit alin. (2) al aceluiași articol. Așadar, chiar dacă din exprimarea art. 665 alin. (1) CPC s-ar putea trage concluzia că se constituie dosar de executare numai în cazul în care cererea de executare îndeplinește cerințele prevăzute de lege, apreciem că, și în cazul refuzului, încheierea se pronunță tot în cadrul unui dosar de executare. Acest lucru rezultă și din reglementarea referitoare la registrele executorului, în registrul general fiind înregistrate *toate lucrările executorului* (art. 85 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000)^[3]. Prin urmare, indiferent de situație, cererea de executare se înregistrează în registrul general și, în baza acesteia, se constituie un dosar, în care se va pronunța o încheiere prin care se va dispune, după caz, începerea procedurii de executare sau se va refuza deschiderea procedurii^[4].

Deși textul de lege pare a sugera contrariul, încheierea prevăzută de art. 665 alin. (1) CPC *trebuie motivată*, indiferent de soluția dată de executorul judecătoresc, având în vedere dispozițiile art. 657 alin. (1) lit. g) CPC, motivarea în fapt și în drept a încheierii fiind prevăzută sub sancțiunea nulității, potrivit art. 657 alin. (2).

Ca urmare a înregistrării cererii și deschiderii (începerii) procedurii de executare, *executorul este obligat să formuleze cererea de încuviințare a executării silite*, în termenul prevăzut de art. 666 alin. (1) CPC, în condițiile în care cererea de executare îndeplinește cerințele prevăzute de art. 664 din același cod; executorul nu va analiza eventualele impedimente la care se referă art. 666 alin. (5) CPC, acestea urmând a fi avute în vedere de instanța de executare în procedura încuviințării executării silite. De asemenea, executorul nu va putea refuza deschiderea procedurii de executare pe motiv că s-a împlinit cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită,

[1] D.M. GAVRIȘ, *op. cit.*, p. 146.

[2] Pentru opinia contrară, a se vedea E. OPRINA, I. GÂRBULEȚ, *op. cit.*, p. 393.

[3] În practica unor camere ale executorilor judecătorești, pentru a fi evitate neajunsurile determinate de redactarea art. 665 CPC (art. 664 anterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014), s-a recurs la înființarea unui registru separat, registrul cererilor de executare silită, în care erau înregistrate toate cererile, înregistrarea în registrul general făcându-se numai în legătură cu cererile cu privire la care executorul dispune înregistrarea și deschiderea dosarului de executare.

[4] Pentru a înlătura controversesele de interpretare a textului, apreciem că, *de lege ferenda*, eventual prin viitoarea lege de aprobare a O.U.G. nr. 1/2016, art. 665 alin. (1) CPC ar trebui reformulat, înlăturându-se referirea la deschiderea dosarului de executare. Propunem, așadar, ca art. 665 alin. (1) CPC să aibă formularea „*De îndată ce primește cererea de executare, executorul judecătoresc va dispune, prin rezoluție, înregistrarea acesteia și, prin încheiere motivată, se va pronunța asupra deschiderii procedurii de executare*”.

deoarece prescripţia nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate [art. 707 alin. (1) CPC], formulată pe calea contestaţiei la executare^[1]. Cu toate acestea, apreciem că, în cazul unor nereguli vădite referitoare la îndeplinirea unor cerinţe referitoare la declanşarea procedurii de executare, executorul are obligaţia de a-l înştiinţa pe creditor, urmând ca, în situaţia în care acesta persistă în cererea sa, executorul să solicite încuviinţarea şi instanţa de executare să se pronunţe cu privire la îndeplinirea acestor condiţii. Aşadar, motivele pentru care executorul poate refuza deschiderea procedurii sunt relativ restrânse şi cantonate strict la cerinţele formale, intrinseci şi extrinseci, ale cererii de executare silită: lipsa semnăturii, nedepunerea titlului executoriu în original sau în copie legalizată, nedovedirea calităţii de reprezentant, în cazul în care cererea este formulată prin reprezentant, nedepunerea taxei de timbru etc.

Încheierea reglementată de art. 665 alin. (1) CPC se comunică de îndată creditorului, indiferent de soluţia pronunţată de executor. Legea deschide o *cale de atac specială împotriva încheierii prin care s-a refuzat deschiderea procedurii execuţionale*, respectiv calea plângerii, care poate fi formulată în termen de 15 zile de la comunicare.

O.U.G. nr. 1/2016 consacră, din nou, soluţia legislativă a plângerii împotriva încheierii de refuz al executorului de deschidere a procedurii de executare, deşi aceasta *ar putea fi uşor confundată cu contestaţia împotriva refuzului executorului de a efectua o executare silită*, reglementată de art. 712 alin. (1) teza finală CPC. Confuzia poate fi amplificată şi prin aceea că, prin art. I pct. 13 din O.U.G. nr. 1/2016, se modifică art. 720 alin. (8) CPC, care revine la redactarea anterioară modificării prin Legea nr. 138/2014, respectiv, *„În situaţia prevăzută la alin. (7), instanţa va solicita încheierea prevăzută la art. 665 alin. (1) sau, după caz, actul care constată refuzul executorului judecătoresc de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită, de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua altă măsură prevăzută de lege”*.

Distincţia între cele două vehicule procedurale trebuie realizată prin raportare la natura şi forma refuzului executorului. Plângerea poate fi formulată, potrivit art. 665 alin. (2) CPC, împotriva încheierii motivate de refuz al deschiderii procedurii de executare. Cu alte cuvinte, în cazul în care refuzul executorului judecătoresc de a deschide procedura este unul motivat, calea de atac împotriva acestuia este cea a plângerii. În cazul unui refuz nejustificat al executorului de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită, calea de atac este cea a contestaţiei la executare, potrivit art. 712 alin. (1) teza finală şi art. 720 alin. (7) teza I CPC. Consecinţele acestei distincţii sunt importante sub aspect procedural, deoarece plângerea se va soluţiona în procedura necontencioasă, fără citarea executorului, aşa cum vom arăta în continuare, pe când contestaţia se soluţionează în contradictoriu cu executorul judecătoresc, care, în cazul admiterii acesteia, va putea fi obligat la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum şi, la cererea părţii interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată [art. 720 alin. (7) teza finală CPC]. Calificarea cererii formulate de creditor în plângere sau în contestaţie va fi făcută de instanţa de executare prin raportare la caracterul justificat sau nejustificat al refuzului executorului judecătoresc, în conformitate cu dispoziţiile art. 152 CPC (instanţa nu este ţinută de denumirea dată de parte cererii sale). Prin urmare, chiar dacă creditorul va formula împotriva încheierii de refuz al deschiderii procedurii de executare, dată de executor în temeiul art. 665 alin. (1) CPC, o contestaţie la executare, instanţa de executare sesizată nu o va respinge ca inadmisibilă, ci o va califica drept plângere, în cazul în care încheierea de refuz este motivată, urmând să o soluţioneze după regulile procedurii necontencioase, fără a putea aplica executorului amenda judiciară prevăzută de art. 720 alin. (7) CPC. Din contră, dacă creditorul, prin cererea sa, invocă faptul că, în mod nejustificat, executorul a refuzat să primească sau/şi să înregistreze cererea de executare, respectiva cerere va fi calificată drept o contestaţie la executare întemeiată pe dispoziţiile art. 712 alin. (1) teza finală CPC, în cazul admiterii acesteia executorul putând fi obligat la plata amenzii şi a daunelor prevăzute de art. 720 alin. (7) din acelaşi cod.

[1] G. BOROI, M. STANCU, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, revizuită şi adăugită, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015, p. 997.

dispozițiilor referitoare la încuviințarea executării silită de către executorul judecătoresc este invocat în termenul prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 CPC.

Cea de-a treia situație este aceea în care în cadrul contestației la executare a fost invocată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 666 CPC anterior publicării deciziei, aceasta fiind aplicabilă în astfel de cazuri.

Sub aspectul *aplicării în timp a O.U.G. nr. 1/2016* și având în vedere și referirile cuprinse în decizia Curții Constituționale, cererea de încuviințare a executării silită se va soluționa de către instanța de executare, chiar dacă cererea de executare silită a fost înregistrată la executorul judecătoresc anterior intrării în vigoare a acesteia. În asemenea cazuri, executorul va proceda în conformitate cu dispozițiile art. 665-666 CPC, astfel cum au fost modificate prin O.U.G. nr. 1/2016. Articolul VI alin. (1) din O.U.G. nr. 1/2016 prevede în acest sens că, de la data intrării în vigoare a ordonanței de urgență, aceasta se va aplica tuturor cererilor de executare silită, deci indiferent dacă cererea de executare a fost formulată anterior sau ulterior acestui moment. Practic, dispozițiile O.U.G. nr. 1/2016 sunt de imediată aplicare, fiind aplicabile și cererilor de executare formulate anterior și cu privire la care nu s-a pronunțat încă o încheiere de încuviințare a executării, prin derogare de la dispozițiile art. 24 CPC.

De asemenea, reglementările cuprinse în ordonanța de urgență se aplică tuturor cererilor de executare a ipotecii mobiliare, potrivit art. 2445 C. civ., indiferent de momentul formulării acestora. Cu alte cuvinte, dacă la data intrării în vigoare a ordonanței existau pe rol cereri de investiție cu formulă executorie formulate în temeiul art. 2445 C. civ., acestea vor fi calificate ca cereri de încuviințare a executării ipotecii mobiliare și soluționate ca atare, după procedura prevăzută de textul de lege modificat.

În ceea ce privește investiția cu formulă executorie, potrivit art. VII din O.U.G. nr. 1/2016, ori de câte ori un act normativ prevede o astfel de formalitate, executarea silită se va face după încuviințarea executării silită de către instanța de executare, fără a fi necesară în prealabil investiția cu formulă executorie. Practic, O.U.G. nr. 1/2016 abrogă implicit toate dispozițiile legale care fac referire la investiția cu formulă executorie a titlului ca formalitate prealabilă sesizării organului de executare.

Legea nr. 287/2009^[1] privind Codul civil

republicată în
M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011

rectificată în **M. Of. nr. 246 din 29 aprilie 2013**;

cu modificările aduse prin:

- **Legea nr. 60/2012** privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (M. Of. nr. 255 din 17 aprilie 2012);
- **Legea nr. 138/2014** pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014);
- **O.U.G. nr. 1/2016** pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe (M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016).

^[1] Republicată în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011.

Legea nr. 287/2009 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011.

TITLUL PRELIMINAR

Despre legea civilă^[1]

Capitolul I. Dispoziții generale

Art. 1. Izvoarele dreptului civil. (1) Sunt izvoare ale dreptului civil legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului.

(2) În cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului.

(3) În materiile reglementate prin lege, uzanțele se aplică numai în măsura în care legea trimite în mod expres la acestea.

(4) Numai uzanțele conforme ordinii publice și bunelor moravuri sunt recunoscute ca izvoare de drept.

(5) Partea interesată trebuie să facă dovada existenței și a conținutului uzanțelor. Uzanțele publicate în culegeri elaborate de către entitățile sau organismele autorizate în domeniu se prezumă că există, până la proba contrară.

(6) În sensul prezentului cod, prin *uzanțe* se înțelege obiceiul (cutuma) și uzurile profesionale.

Legislație conexă: art. 5 alin. (3), art. 255 alin. (3) și art. 601 NCP.

Art. 2. Obiectul și conținutul Codului civil. (1) Dispozițiile prezentului cod reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil.

(2) Prezentul cod este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale.

Legislație conexă: art. 291 LSC.

Art. 3. Aplicarea generală a Codului civil. (1) Dispozițiile prezentului cod se aplică și raporturilor dintre profesioniști, precum și raporturilor dintre aceștia și orice alte subiecte de drept civil.

(2) Sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere.

(3) Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ.

Legea de aplicare:

Art. 8. (1) Noțiunea „profesionist” prevăzută la art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil.

(2) În toate actele normative în vigoare, expresiile „acte de comerț”, respectiv „fapte de comerț” se înlocuiesc cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”.

Legislație conexă: art. 2 din Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (M. Of. nr. 681 din 29 iulie 2004).

^[1] Dispozițiile de punere în aplicare a titlului preliminar sunt cuprinse în art. 8-8¹ din Legea nr. 71/2011.

Art. 4. Aplicarea prioritărilor a tratatelor internaționale privind drepturile omului. (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Legislație conexasă: ► art. 20 C. Rom.; ► art. 3 NCPC.

Art. 5. Aplicarea prioritărilor a dreptului Uniunii Europene. În materiile reglementate de prezentul cod, normele dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau statutul părților.

Legislație conexasă: ► Declarația nr. 17 - cu privire la supremație anexată la actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona; ► art. 148 C. Rom.; ► art. 4 NCPC.

Capitolul II. Aplicarea legii civile

Art. 6. Aplicarea în timp a legii civile. (1) Legea civilă este aplicabilă cât timp este în vigoare. Aceasta nu are putere retroactivă.

(2) Actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor.

(3) Actele juridice nule, anulabile sau afectate de alte cauze de ineficacitate la data intrării în vigoare a legii noi sunt supuse dispozițiilor legii vechi, neputând fi considerate valabile ori, după caz, eficace potrivit dispozițiilor legii noi.

(4) Prescripțiile, decăderile și uzucapiunile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit.

(5) Dispozițiile legii noi se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare.

(6) Dispozițiile legii noi sunt de asemenea aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acesteia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a legii noi.

Legea de aplicare:

Art. 3. Actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a Codului civil nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor.

Art. 4. La data intrării în vigoare a Codului civil, actele juridice nule, anulabile sau afectate de alte cauze de ineficacitate, prevăzute de Codul civil din 1864, precum și de alte acte normative, rămân supuse dispozițiilor legii vechi, neputând fi considerate valabile ori, după caz, eficace potrivit Codului civil sau dispozițiilor prezentei legi.

Art. 5. (1) Dispozițiile Codului civil se aplică tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după intrarea sa în vigoare.

(2) Dispozițiile Codului civil sunt aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acestuia, derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a Codului civil.

Reglementarea anterioară: art. 1 C. civ. 1864.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 1/2014 (M. Of. nr. 283 din 17 aprilie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursurile în interesul legii declarate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și de Colegiul de conducere al Curții de Apel Constanța și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 5, art. 201, art. 223 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil și ale art. 6 alin. (4), art. 2512, art. 2513 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, a stabilit că: *„Prescripțiile extinctive începute anterior datei de 1 octombrie 2011, împlinite ori neîmplinite la aceeași dată, rămân supuse dispozițiilor art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat, astfel încât atât instanțele de judecată, din oficiu, cât și părțile interesate pot invoca excepția prescripției extinctive, indiferent de stadiul procesual, chiar în litigii începute după 1 octombrie 2011”.*
N.r. Motivarea integrală a deciziei poate fi consultată online la adresa <http://bibliotecahamangiu.ro/>.

Legislație conexă: art. 15 alin. (2) C. Rom.

Art. 7. Teritorialitatea legii civile. (1) Actele normative adoptate de autoritățile și instituțiile publice centrale se aplică pe întreg teritoriul țării, afară de cazul în care se prevede altfel.

(2) Actele normative adoptate, în condițiile legii, de autoritățile și instituțiile administrației publice locale se aplică numai în raza lor de competență teritorială.

Legislație conexă: ► Legea nr. 84/1992 privind regimul zonelor libere (M. Of. nr. 182 din 30 iulie 1992);
► Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România (M. Of. nr. 577 din 29 iunie 2004).

Art. 8. Extrateritorialitatea legii civile. În cazul raporturilor juridice cu element de extraneitate, determinarea legii civile aplicabile se face ținându-se seama de normele de drept internațional privat cuprinse în cartea a VII-a din prezentul cod.

Capitolul III. Interpretarea și efectele legii civile

Art. 9. Interpretarea legii. (1) Cel care a adoptat norma civilă este competent să facă și interpretarea ei oficială.

(2) Norma interpretativă produce efecte numai pentru viitor.

(3) Interpretarea legii de către instanță se face numai în scopul aplicării ei în cazul dedus judecătii.

Reglementarea anterioară: art. 4 C. civ. 1864.

Legislație conexă: art. 69 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010).

Art. 10. Interzicerea analogiei. Legile care derogă de la o dispoziție generală, care restrâng exercițiul unor drepturi civile sau care prevăd sancțiuni civile se aplică numai în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege.

Art. 11. Respectarea ordinii publice și a bunelor moravuri. Nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri.

Reglementarea anterioară: art. 5 C. civ. 1864.

Art. 12. Libertatea de a dispune. (1) Oricine poate dispune liber de bunurile sale, dacă legea nu prevede în mod expres altfel.

(2) Nimeni nu poate dispune cu titlu gratuit, dacă este insolubil.

Art. 13. Renunțarea la drept. Renunțarea la un drept nu se prezumă.

Legislație conexă: ► art. 408-409 NCPC; ► art. 38 din Codul muncii, republicat (M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011).

Art. 14. Buna-credință. (1) Orice persoană fizică sau persoană juridică trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile civile cu bună-credință, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri.

(2) Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

Reglementarea anterioară: art. 970 alin. (1) și art. 1899 alin. (2) C. civ. 1864.

Legislație conexă: ► art. 57 C. Rom.; ► art. 12 NCPC.

Art. 15. Abuzul de drept. Niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei-credințe.

Reglementarea anterioară: art. 3 din Decretul nr. 31/1954.

Legislație conexă: art. 17 CEDO.

Art. 16. Vinovăția. (1) Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru faptele sale săvârșite cu intenție sau din culpă.

(2) Fapta este săvârșită cu intenție când autorul prevede rezultatul faptei sale și fie urmărește producerea lui prin intermediul faptei, fie, deși nu îl urmărește, acceptă posibilitatea producerii acestui rezultat.

(3) Fapta este săvârșită din culpă când autorul fie prevede rezultatul faptei sale, dar nu îl acceptă, socotind fără temei că nu se va produce, fie nu prevede rezultatul faptei, deși trebuia să îl prevadă. Culpă este gravă atunci când autorul a acționat cu o neglijență sau imprudență pe care nici persoana cea mai lipsită de dibăcie nu ar fi manifestat-o față de propriile interese.

(4) Atunci când legea condiționează efectele juridice ale unei fapte de săvârșirea sa din culpă, condiția este îndeplinită și dacă fapta a fost săvârșită cu intenție.

Art. 17. Eroarea comună și invincibilă. (1) Nimeni nu poate transmite sau constitui mai multe drepturi decât are el însuși.

(2) Cu toate acestea, când cineva, împărtășind o credință comună și invincibilă, a considerat că o persoană are un anumit drept sau o anumită calitate juridică, instanța judecătorească, ținând seama de împrejurări, va putea hotărî că actul încheiat în această stare va produce, față de cel aflat în eroare, aceleași efecte ca și când ar fi valabil, afară de cazul în care desființarea lui nu i-ar cauza niciun prejudiciu.

(3) Eroarea comună și invincibilă nu se prezumă.

(4) Dispozițiile prezentului articol nu sunt aplicabile în materie de carte funciară și nici în alte materii în care legea reglementează un sistem de publicitate.

Reglementarea anterioară: art. 7 din Legea nr. 119/1996.

Capitolul IV. Publicitatea drepturilor, a actelor și a faptelor juridice

Art. 18. Obiectul publicității și modalitățile de realizare. (1) Drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor, cele în legătură cu bunurile care aparțin acestora, precum și orice alte raporturi juridice sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege.

(2) Publicitatea se realizează prin cartea funciară, Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare, denumită în cuprinsul prezentului cod și *arhivă*, prin registrul comerțului, precum și prin alte forme de publicitate prevăzute de lege.

Reglementarea anterioară: art. 38 din Legea nr. 7/1996.

Legislație conexă: Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, republicată (M. Of. nr. 720 din 24 septembrie 2015).

Art. 19. Condițiile de publicitate. (1) Procedura și condițiile de publicitate se stabilesc prin lege.

(2) Îndeplinirea formalității de publicitate poate fi cerută de orice persoană, chiar dacă este lipsită de capacitatea de exercițiu.

(3) Orice renunțare sau restrângere a dreptului de a îndeplini o formalitate de publicitate, precum și orice clauză penală sau altă sancțiune stipulată pentru a împiedica exercitarea acestui drept sunt considerate nescrise.

(4) Nimeni nu poate invoca faptul că nu a cunoscut dreptul, actul sau faptul supus publicității, dacă formalitatea de publicitate a fost legal îndeplinită.

Legea de aplicare:

Art. 8¹. Existența unui litigiu sau înscrierea lui în registrele publice prevăzute de lege nu împiedică efectuarea formalităților de publicitate.

Legislație conexă: ► Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, republicată (M. Of. nr. 720 din 24 septembrie 2015); ► O.G. nr. 89/2000 privind unele măsuri pentru autorizarea operatorilor și efectuarea înscrierilor în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare (M. Of. nr. 423 din 1 septembrie 2000).

Art. 20. Efectele publicității. (1) Publicitatea asigură opozabilitatea dreptului, actului, faptului, precum și a oricărui alt raport juridic supus publicității, stabilește rangul acestora și, dacă legea prevede în mod expres, condiționează constituirea sau efectele lor juridice.

(2) Între părți sau succesorii lor, universali ori cu titlu universal, după caz, drepturile, actele sau faptele juridice, precum și orice alte raporturi juridice produc efecte depline, chiar dacă nu au fost îndeplinite formalitățile de publicitate, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

(3) Publicitatea nu validează dreptul, actul sau faptul supus ori admis la publicitate. Cu toate acestea, în cazurile și condițiile expres prevăzute de lege, ea poate produce efecte achizitive în favoarea terților dobânditori de bună-credință.

(4) Publicitatea nu întrerupe cursul prescripției extinctive, afară de cazul în care prin lege se dispune altfel.

Art. 21. Prezumțiile. (1) Dacă un drept, act sau fapt a fost înscris într-un registru public, se prezumă că el există, cât timp nu a fost radiat sau modificat în condițiile legii.

(2) În cazul în care un drept, act sau fapt a fost radiat, se prezumă că el nu există.

Art. 22. Lipsa publicității. Sancțiuni. (1) Dacă formalitatea de publicitate nu a fost realizată, iar aceasta nu era prevăzută de lege cu caracter constitutiv, drepturile, actele, faptele sau alte raporturi juridice supuse publicității sunt inopozabile terților, afară de cazul în care se dovedește că aceștia le-au cunoscut pe altă cale.

(2) Atunci când legea prevede că simpla cunoaștere de fapt nu suplinește lipsa de publicitate, absența acesteia poate fi invocată de orice persoană interesată, inclusiv de terțul care a cunoscut, pe altă cale, dreptul, actul, faptul sau raportul juridic supus publicității.

(3) În toate cazurile însă, simpla cunoaștere a dreptului, actului, faptului sau raportului juridic nu suplinește lipsa de publicitate față de alte persoane decât terțul care, în fapt, le-a cunoscut.

Art. 23. Concursul dintre formele de publicitate. Dacă un drept, act, fapt sau orice raport juridic este supus în același timp unor formalități de publicitate diferite, neefectuarea unei cerințe de publicitate nu este acoperită de îndeplinirea alteia.

Art. 24. Consultarea registrelor publice. Orice persoană, chiar fără a justifica un interes, poate, în condițiile legii, să consulte registrele publice privitoare la un drept, act, fapt sau o anumită situație juridică și să obțină extrase sau copii certificate de pe acestea.

Reglementarea anterioară: art. 41 din Legea nr. 7/1996.